

KRITIKA

2011. október

„Ha elmeséled, mindenki hiányozni kezd”

J. D. Salinger

J. D. Salinger remekműve, a *Zabhegyező* a világirodalom kiemelkedő regénye, mely úgy vált a műveltség alapkönyvévé, hogy egy kavargó lelkű, mély érzésű fiú (Holden Caulfield) három napját mondja el.

Az íróról annyit, hogy 1919. január 1-jén született New Yorkban, akinek a *Zabhegyező* (*The Catcher in the Rye*) című története hozta meg a kirobbanó sikert. (Több mint 30 millió példány kelt el belőle.) Felettébb zárkózott természetű ember volt, 1960 óta nem publikált, majd 1980 után interjút sem adott. 2010. január 27-én hunyt el.

S hogy mi köze van Salingernek a XX. század egyik legnagyobb hatású énekeséhez, John Lennonhoz? Harmincegy évvel ezelőtt, 1980. december 8-án Mark David Chapman lelőtte John Lennont, és azt mondta, a *Zabhegyező* miatt ölte meg a Beatles alapítóját. Chapman a gyilkosság előtt pontosan úgy viselkedett, mint Holden Caulfield, utánozta viselkedését. A gyilkosság után nem próbált elmenekülni. a rendőrök előtt elővette a művet és olvasni kezdte a 26. fejezetet a közvilágítás fényénél. A könyvbe ezt írta: „Ez a vallomásom.” Hátborzongató.

A regény főhőse az 50-60-as évek Amerikájának fiatalembere, ahol a szülőknek nincs ideje beszélni gyermekeikkel, mert szabadidejüket szórakozással töltik.

Így volt ez Holden esetében is, aki testvére, kisöccse (Allie) halála miatti fájdalmát soha nem tudta kibeszélni. Élete rossz, szomorú eseményei közül ez kiemelkedik, s fájdalmas vonalat visz a regénybe. A sok ellentmondást, amit tapasztalt, önmagában ütköztette, a lelke kiüresedett.

Amikor a negyedik iskolájából is kicsapták, rossz úton kezdte el keresni élete értelmét, a felnőtté válás mérföldköit, hiába beszélgetett el tanárával, Mr. Spencerrel, aki építő kritikával, intelmekkel látta el őt. A bajai elől a dohányzásba, az italozásba és a kóborlásba menekült. A sok rossz csak akkor jött ki belőle, amikor New York számtalan szórakozóhelyét felkeresve „elengedte” magát. Ekkor szavai szomorúan csengtek. Minden tettén látszott, hogy nem találja a helyét a világban, elfogadásra, de leginkább befogadásra vágyott.

Egyetlen ember volt, aki látszólag megértette s szerette: a kishúga. Csak ő volt képes megvigasztalni, megnyugtani bátyját. Holden számára a testvéri szeretet még önmaga szereteténél is fontosabb volt, s mindent megtett volna Phoebéért (húga). Ezt jelzi, hogy bár nem látszott az, hogy valami pozitív célt tűzött volna ki maga elé, sőt saját magáért még tettekre sem volt ereje, de testvérének szűkös pénzéből is ajándékot vett. Ennek a kislánynak tudott elmondani mindent, hiszen egyedül ő volt neki a világon, aki megértette. Sokat mesélt nagyobbik testvéréről D. B.-ről is, akit amolyan példaképnek tekintett.

A regényből jól megismerhető az amerikai szleng. Például: „Beijedt, és elhúzta a csíkot. Ő is kistartolt.” De nemcsak ezért népszerű. Azért is, mert Holdennek sok sorstársa van, akik magukra ismertek ebben a műben.

A főhős ezt a könyvet visszaemlékezésékként írta, egy elmegyógyintézetben. Hiába tehát a könyv végén található reménysugár, hogy gyorsan talpra áll, nem sikerült neki. Ezek után már az olvasóra van bízva, hogy a mű írása alatt Holden rájön-e a hibáira, összeszedi-e magát s rendbe jön-e. Mindenesetre esély van rá.

Érdekesség egyébként, hogy egy bizonyos svéd író, John David California megírta a *Zabhegyező* folytatását, ami már világszerte kapható. A címe: *Rozshegyező*, amely Holden 60 évvel későbbi életét mutatja be. Egy öregotthonban ébred, de úgy érzi, menekülnie kell. A mű csak hosszas pereskedés után jelenhetett meg, sokan úgy érezték, meggyalázzák Salinger emlékét. Én kíváncsian várom a művet, s nem ítélem el, hiszen az ember mindig vesz át valamit másoktól, mindig tanulhat valamit.

Ez az olvasmány hasznos és szép gondolatokat tartalmaz egy fiúról, aki szinte csak az élet keserűségét ismerte meg, s bár látszólag sok barátja volt, olyan, akire mindig számíthat egy sem. Ha ezt a lebilincselő remekművet elolvassuk, azonnal rájövünk két dologra. Az egyik, hogy ez a regény segélykiáltás volt korának Amerikája ellen. A másik, hogy milyen fontos a család, az állandóság, s hogy az ember támaszkodhasson valakire.

Molnár Kristóf